

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

มูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ดำเนินการวิจัยและส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้าให้กับเกษตรกรบนพื้นที่สูงที่มีสภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ และมีศักยภาพของชุมชนเหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรสามารถผลิตกาแฟอาราบิก้าโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของตนเอง อันจะส่งผลให้ผลผลิตกาแฟอาราบิก้ามีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดความยั่งยืนต่อรายได้ของเกษตรกรในระยะยาวอีกด้วย อย่างไรก็ตาม พื้นที่ดำเนินงานบางพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในด้านศักยภาพของพื้นที่และชุมชน คือ พื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่สูงที่มีความลาดชันและเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาชนเผ่าต่างๆ ซึ่งยังขาดทักษะและความชำนาญด้านการปลูกและการจัดการสวนกาแฟอาราบิก้าที่ถูกต้องและเหมาะสม

ในระยะเวลาที่ผ่านมา การดำเนินงานของโครงการวิจัยการเพิ่มผลผลิตและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตพันธุ์แปรรูปกาแฟอาราบิก้า จะเป็นการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการปลูกกาแฟอาราบิก้าบนพื้นที่สูง ควบคู่กับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการผลิตกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกร ซึ่งประเด็นการศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิตกาแฟอาราบิก้า รวมไปถึงการป้องกันกำจัดศัตรูกาแฟที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นกาแฟอาราบิก้า โดยเฉพาะหนอนเจาะลำต้นกาแฟที่กำลังแพร่ระบาดอย่างมากในหลายพื้นที่ สร้างความเสียหายกับต้นกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรอย่างมาก โดยทำให้ต้นกาแฟหยุดการเจริญเติบโต ให้ผลผลิตลดลง และยืนต้นแห้งตายในที่สุด

ดังนั้น การดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ.2556 นี้ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) โดยโครงการวิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิตกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง จะมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาการผลิตกาแฟอาราบิก้าคุณภาพสูง โดยจะนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตกาแฟอาราบิก้าของโครงการหลวงไป ทดสอบ สาธิต และเผยแพร่สู่เกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าบนพื้นที่สูง โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเป็นหลัก ซึ่งประเด็นงานวิจัยจะเป็นการศึกษาการคัดเลือกกาแฟอาราบิก้าสายพันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคราสนิม การจัดการสวนที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและเพิ่มผลผลิตกาแฟอาราบิก้าบนพื้นที่สูง อีกทั้งยังมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปกาแฟอาราบิก้าจากชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ภายใต้สัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีการปลูก การดูแลรักษา กระบวนการหลังการเก็บเกี่ยวการแปรรูป และการจัดการต่างๆ ที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้ในการผลิตกาแฟอาราบิก้าของตนเอง ส่งผลให้ผลผลิตกาแฟอาราบิก้ามีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนทางรายได้ของเกษตรกรในระยะยาว นอกจากนี้ ยังมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟอาราบิก้ากับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและต่างประเทศ อันจะทำให้การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาและคัดเลือกสายพันธุ์กาแฟอราบิก้าที่มีความต้านทานโรคราสนิมและเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ปลูกบนพื้นที่สูง
- 1.2.2 เพื่อศึกษาวิธีการจัดการสวนที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและเพิ่มผลผลิตกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง
- 1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปกาแฟอราบิก้าจากชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงภายใต้สัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 1.2.4 เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะ และความร่วมมือในด้านการผลิตกาแฟอราบิก้าคุณภาพสูงกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในหรือต่างประเทศ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูงได้

1.3 ผลงานที่เป็นรูปธรรมที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้น และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1.3.1 ผลผลิต (Output)

- 1) สายพันธุ์กาแฟอราบิก้าที่มีความต้านทานต่อโรคราสนิมและเหมาะสมกับการปลูกบนพื้นที่สูงในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง
- 2) วิธีการจัดการสวนที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและเพิ่มผลผลิตกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง
- 3) สินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปกาแฟอราบิก้าจากชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงภายใต้สัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 4) เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะ หรือความร่วมมือในด้านการผลิตกาแฟอราบิก้าคุณภาพสูงกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในหรือต่างประเทศ

1.3.2 ผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตกาแฟอราบิก้าไปประยุกต์ใช้ในการผลิตกาแฟอราบิก้าของตนเองได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ อันจะส่งผลให้ผลผลิตกาแฟอราบิก้ามีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น
- 2) กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพและสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปกาแฟอราบิก้าจากชุมชนของตนเอง เพื่อให้สินค้าตรงตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนทางรายได้ของเกษตรกรในระยะยาว

1.3.3 ตัวชี้วัดผลผลิต

- 1) ได้สายพันธุ์กาแฟอราบิก้าที่มีความต้านทานต่อโรคราสนิมและเหมาะสมกับการปลูกบนพื้นที่สูงในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง อย่างน้อย 1 สายพันธุ์
- 2) วิธีการจัดการสวนที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและเพิ่มผลผลิตกาแฟอราบิก้าบนพื้นที่สูง อย่างน้อย 3 วิธี
- 3) สินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปกาแฟอราบิก้าจากชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงภายใต้สัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน อย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์
- 4) เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะ หรือความร่วมมือในด้านการผลิตกาแฟอราบิก้าคุณภาพสูงกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในหรือต่างประเทศ อย่างน้อย 1 หน่วยงาน

1.3.4 ตัวชี้วัดผลลัพธ์

- 1) เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตกาแฟอาราบิก้าไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ อันจะส่งผลให้ผลผลิตกาแฟอาราบิก้ามีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น
- 2) สินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปกาแฟอาราบิก้าจากชุมชนในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงมีคุณภาพและเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ตลอดจนตรงตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนทางรายได้ของเกษตรกรในระยะยาว

